

Aldona Standar, Aldona Mrówczyńska-Kamińska

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Analiza sytuacji finansowej miasta Poznań na tle wybranych miast wojewódzkich w Polsce

Streszczenie: Celem głównym pracy było przedstawienie sytuacji finansowej miasta Poznań na tle wybranych miast wojewódzkich w Polsce. Podstawowa metoda wykorzystywana w pracy to elementy analizy finansowej jednostek samorządu terytorialnego (wskaźniki charakteryzujące potencjał dochodowy i samodzielność finansową, zdolność do realizacji inwestycji i spłaty zobowiązań, realizację inwestycji, ustawowe limity zobowiązań i zdolność do obsługi długu). Badany okres dotyczył lat 2006–2012. Przeprowadzone badania wykazały, że miasto Poznań na tle największych miast Polski zalicza się do gmin bogatych. Świadczy o tym wysoki poziom nieustannie wzrastających dochodów i wydatków, głównie majątkowych, w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Relacja wydatków majątkowych do dochodów ogółem potwierdza dużą innowacyjność miasta Poznań. Stolica Wielkopolski charakteryzuje się dużą gospodarnością i niezależnością od zewnętrznych źródeł finansowania. Występuje wprawdzie zadłużenie, jednak jego poziom świadczy o bezpiecznej i stabilnej wysokości zadłużenia.

Słowa kluczowe: analiza finansowa, miasta wojewódzkie Polski, Poznań, rozwój lokalny

Wstęp

W procesie zarządzania finansami jednostek samorządu terytorialnego znaczącą funkcję pełnią informacje na temat przebiegu zjawisk finansowych. Poznanie i ocena przebiegu wielu procesów oraz zjawisk finansowych zachodzących w jednostkach samorządu terytorialnego jest możliwa dzięki analizie finansowej. Przedmiotem takiej analizy jest diagnoza sytuacji finansowej oraz prognoza wyników osiągniętych przez daną jednostkę samorządową¹. Głównymi celami analizy finansowej jest określenie stanu finansowego, kreowanie decyzji dotyczących rozwoju, szukanie efektywnych rezerw, a także wyjaśnienie przyczyn zmiennej płynności, wydatków oraz nierównowagi finansowej (budżetowej)². Odpowiednio przeprowadzona analiza finansowa wskazuje obraz sytuacji finansowej, jaka panuje w danej jednostce samorządu terytorialnego. Jej wyniki mogą być punktem wyjścia przy podejmowaniu dalszych decyzji przez władze gmin, dotyczące m.in. zakresu wydatków czy zewnętrznych źródeł pozyskiwania dochodów oraz przychodów. Informacje wykorzystywane do analizy finansowej muszą być rzetelne, prawdziwe,

¹ M. Dylewski, B. Filipiak, M. Gorzałczyńska-Koczkodaj: Metody analityczne w działalności jednostek podsektora samorządowego, Difin, Warszawa 2010, s. 7.

² M. Dylewski, B. Filipiak, M. Gorzałczyńska-Koczkodaj: Analiza finansowa w jednostkach samorządu terytorialnego, MUNICIPIUM, Warszawa 2004.

szczegółowe, aby dzięki nim można było wykonać analizę przyczynowo-skutkową. Do źródeł informacji, które są wykorzystywane przez samorządy, zalicza się budżety jednostek samorządowych, dane z protokołów pokontrolnych i z audytu wewnętrznego, bilans, różne sprawozdania dotyczące wyniku budżetowego, czerpania oraz gromadzenia dochodów, rozdysponowywania środków, źródeł finansowania deficytu budżetowego, rozmiarów zobowiązań, należności³.

Cel i metody badań

Głównym celem artykułu jest przedstawienie sytuacji finansowej miasta Poznań na tle wybranych miast wojewódzkich Polski. Analiza sytuacji finansowej objęła wskaźniki charakteryzujące: potencjał dochodowy i samodzielność finansową, zdolność do realizacji inwestycji i spłaty zobowiązań, realizację inwestycji, ustawowe limity zobowiązań oraz zdolność do obsługi długu. Uzyskane wyniki dla Poznania porównano z miastami o podobnej wielkości mierzonej liczbą mieszkańców: Gdańskiem, Krakowem, Łodzią oraz Wrocławiem. Wykorzystano bazę danych ze sprawozdań budżetowych JST przygotowaną przez Ministerstwo Finansów oraz bazę elektroniczną Banku Danych Lokalnych GUS. Zakres czasowy badań to okres od 2006 do 2012 roku.

Wyniki badań

Biorąc pod uwagę wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca danego roku, świadczący o zamożności JST⁴, najbogatszym miastem w 2012 spośród analizowanych był Gdańsk. Ten rezultat jest wynikiem największego wzrostu dochodów *per capita* – 2-krotnego od 2006 roku spośród wszystkich metropolii. Co należy podkreślić, w pierwszym roku badania wszystkie miasta cechowały się zbliżonym poziomem analizowanego wskaźnika, jedynie w przypadku Wrocławia odnotowano wynik znacznie korzystniejszy, odstający od pozostałych miast. Choć jego rezultat w 2012 roku pozwala uplasować go na drugiej pozycji, to jednak jego potencjał dochodowy wraz z potencjałem Krakowa rosły najwolniej (o 48%). Na tym tle poziom dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Poznaniu zarówno w 2006, jak i 2012 roku należy uznać za średni, przy wzroście o 62% między rokiem 2012 a 2006. Jednak, co należy podkreślić w przypadku Poznania, blisko 68% dochodów ogółem stanowią dochody własne gminy. Tak wysoki poziom analizowanego wskaźnika wskazuje na bardzo dużą niezależność Poznania od transferów budżetowych i znaczną samodzielność finansową⁵. Generalnie należy wskazać, że w przypadku miast odnotowuje się wyższy poziom udziału dochodów własnych w dochodach ogółem niż w pozostałych grupach JST⁶ z uwagi na znaczące wpływy z podatku od nieruchomości oraz udziałów w podatkach, przede wszystkim PIT. Jednak w ostatnich kilku latach,

³ M. Dylewski, B. Filipiak, M. Gorzałczyńska-Koczkodaj: *Metody analityczne...*, op. cit., s. 7.

⁴ M. Wiśniewski: *Ocena zdolności kredytowej gminy*, Difin, Warszawa 2011, s. 126.

⁵ B. Filipiak (red.): *Metodyka kompleksowej oceny gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego*, Difin, Warszawa 2009, s. 196.

⁶ A. Standar: *Analiza wskaźnikowa sytuacji finansowej gmin województwa wielkopolskiego*, JARD, Zeszyt 2013, 1(27) s. 233.

z uwagi na kryzys gospodarczy, udział wpływów z dochodów własnych w ogóle dochodów malał⁷. Samodzielność finansowa Poznania wraz z Krakowem i Łodzią utrzymywała się na zbliżonym poziomie w całym okresie badania. Najbogatsze z kolei miasta – Gdańsk i Wrocław odnotowały największe spadki dochodów własnych w ogóle dochodów, odpowiednio aż o 32 i 11%. W przypadku Gdańska spadek wynika ze zmniejszonych wpływów z tytułu udziału w podatkach państwowych CIT, podatku od czynności cywilnoprawnych oraz środków z innych źródeł finansujących zadania własne. W przypadku Wrocławia powodem były malejące wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych, środków z innych źródeł finansujących zadania własne oraz dochodów z majątku⁸ (tab. 1).

Samodzielność finansowa określa rzeczywiste możliwości realizacji zadań oraz granice funkcjonowania samorządu terytorialnego. Pojęcie autonomii finansowej jednoznacznie nie nakazuje tworzenia własnych dochodów, ale pozwala na dysponowanie nimi, nawet jeśli pochodzą one z budżetu państwa⁹.

Tabela 1. Wskaźniki charakteryzujące potencjał dochodowy i samodzielność finansową

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody ogółem na 1 mieszkańca							
Gdańsk	3 173,5	3 628,3	3 723,1	3 747,1	4 404,0	4 519,5	6 372,2
Kraków	3 077,3	3 713,2	3 963,3	4 186,1	4 467,0	4 395,1	4 544,1
Łódź	2 775,3	3 104,6	3 374,9	3 612,8	3 486,4	3 790,2	4 214,8
Poznań	3 089,4	3 990,1	4 265,2	4 280,8	4 396,0	4 464,9	5 000,4
Wrocław	3 840,8	4 214,1	4 147,3	4 330,5	5 025,0	5 552,2	5 690,7
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem [%]							
Gdańsk	74,2	76,0	73,8	69,2	69,1	67,6	50,1
Kraków	68,2	72,7	71,9	69,7	63,3	68,4	68,8
Łódź	68,1	69,4	68,9	62,9	66,1	68,3	66,8
Poznań	70,1	75,1	74,0	73,2	71,1	70,3	67,9
Wrocław	80,1	80,8	78,5	76,2	73,8	74,1	71,3

Źródło: Ministerstwo Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania) oraz BDL GUS (www.stat.gov.pl) [26.10.2013].

O zdolności do realizacji inwestycji świadczy dodatnia różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi nazywana nadwyżką operacyjną. Wystąpienie wyniku dodatniego oznacza bezpośrednią możliwość przeznaczenia nadwyżki na sfinansowanie inwestycji lub pośrednią możliwość poprzez spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Jej poziom od 2014 roku warunkuje zaciągnięcie zobowiązań¹⁰. Poziom nadwyżki opera-

⁷ W. Misiąg: Budżetowe skutki kryzysu światowego systemu finansowego, <http://www.e-finanse.com>, nr 3/2009 [12.04.2013].

⁸ Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [26.10.2013].

⁹ Dylewski M., Filipiak B., Gorzałczyńska-Koczkodaj M.: Metody analityczne..., op. cit.

¹⁰ Art. 243 Ustawy o finansach publicznych z 2009 r. (Dz.U. z 2009 r. nr 157, poz. 1240).

cyjnej w badanych latach dla wszystkich miast był bardzo zróżnicowany, chociaż zauważyć można wyższe wartości w pierwszych latach analizy, po 2008 roku niższe wartości były związane z pogarszającą się sytuacją gospodarczą oraz znacznym zaangażowaniem gmin w już realizowane projekty. Jedynie w przypadku Gdańska odnotowano wyższy poziom nadwyżki *per capita* w 2012 niż w 2006 roku, ale już wartość udziału nadwyżki w dochodach ogółem dla tego miasta obniżyła się o połowę. Związane jest to z olbrzymim wzrostem dochodów ogółem w Gdańsku.

Pozycja Poznania na tle pozostałych metropolii jest wyjątkowo korzystna zarówno przeliczając nadwyżkę na mieszkańca, jak również licząc jej udział w dochodach ogółem, choć zmniejszenie wartości obu wskaźników należy uznać za znaczące (odpowiednio o 38 i 61%). Najniższe możliwości inwestycyjne cechuje Łódź, której dystans do pozostałych miast jest bardzo duży. Porównując z kolei wskaźnik udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem ze wskaźnikiem udziału nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem należy stwierdzić, że w całym okresie badania wszystkie analizowane miasta uzyskiwały wpływy z tytułu sprzedaży majątku, podnosząc swój potencjał inwestycyjny. Różnice pomiędzy tymi wskaźnikami były niewielkie w przypadku Poznania i bardzo duże we Wrocławiu (np. w 2012 roku różnica dla Poznania wyniosła 1,7 pkt. proc., a dla Wrocławia aż 8,8 pkt. proc.) – tabela 2. Oznacza to, że w Poznaniu sprzedaż majątku w celu pozyskania środków na inwestycje dokonuje się na znacznie mniejszą skalę niż w pozostałych miastach.

Wskaźnik samofinansowania stanowi relację nadwyżki operacyjnej i dochodów majątkowych w wydatkach majątkowych. Jego wynik informuje o płynności finansowej gminy – im wyższy, tym sytuacja korzystniejsza, chociaż zbyt duży świadczy o niewykorzystanym potencjale inwestycyjnym¹¹. Dyspersja badanego wskaźnika obliczonego dla analizowanych miast jest bardzo duża, a przez to zdolność samofinansowania zróżnicowana, co należy wiązać z bardzo dynamicznie zmieniającą się sytuacją finansową (tab. 2). Wpływ na to miała m.in. absorpcja środków UE i realizacja za ich pomocą wielu inwestycji. Wykorzystanie tej pomocy wymaga bowiem wyłożenia środków w celu zrealizowania projektów, a dopiero po jego zakończeniu następuje zwrot poniesionych nakładów w części lub całości, ale tylko do określonego pułapu. Pozostała kwota stanowi tzw. wkład własny beneficjenta. Tak zbudowany system absorpcji środków UE mógł przyczynić się do wspomnianych wahań płynności finansowej.

Polskie gminy, wykorzystując zarówno wzrastający potencjał dochodowy wynikający z korzystnej sytuacji gospodarczej, jak i pomoc unijną, wspartą dodatkowo środkami zwrotnymi, realizowały w ostatnich latach inwestycje na olbrzymią skalę. Najbardziej proinwestycyjnym miastem w badanej grupie jest Gdańsk, gdzie na przedsięwzięcia inwestycyjne przeznaczają się aż 40% środków, ponad 2-krotnie więcej niż w 2006 roku, co daje blisko 2,5 tys. zł na mieszkańca. Kraków i Łódź wydawały na ten cel niewielką część budżetu, odpowiednio zaledwie 13 i 16%, co stanowiło 581 i 708 zł. Poznań na tym tle wypada średnio, realizując znacznie więcej inwestycji niż wspomniane dwa miasta,

¹¹ Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2009–2011, Ministerstwo Finansów, Warszawa, 2011, s. 10.

Tabela 2. Wskaźniki charakteryzujące zdolność do realizacji inwestycji i spłaty zobowiązań

Miasto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nadwyżka operacyjna na 1 mieszkańca							
Gdańsk	326,21	512,06	478,44	145,50	376,85	465,5	330,34
Kraków	364,34	537,14	439,02	300,94	254,74	435,7	309,57
Łódź	263,62	409,38	372,80	187,84	23,57	23,9	38,38
Poznań	561,62	814,29	849,38	518,18	239,45	359,0	348,62
Wrocław	316,34	469,20	263,46	88,65	205,84	190,7	235,48
Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem [%]							
Gdańsk	10,3	14,1	12,9	3,9	8,5	10,3	5,2
Kraków	11,8	14,4	11,1	7,2	5,7	9,9	6,8
Łódź	9,3	13,1	11,0	5,2	0,7	0,6	0,9
Poznań	17,9	20,3	19,9	12,1	5,4	8,0	7,0
Wrocław	8,2	11,1	6,4	2,0	4,1	3,4	4,1
Udział nadwyżki operacyjnej i dochodów ze sprzedaży majątku w dochodach ogółem [%]							
Gdańsk	17,1	19,3	16,0	6,6	11,7	13,8	8,3
Kraków	14,0	17,3	13,0	9,0	8,3	12,5	10,3
Łódź	12,1	18,1	15,5	7,4	2,8	2,4	3,2
Poznań	19,4	24,2	26,0	13,7	6,7	9,6	8,7
Wrocław	27,9	24,3	15,5	10,0	14,9	12,3	12,9
„Wskaźnik samofinansowania” [%]							
Gdańsk	112,0	102,8	75,0	40,4	75,6	48,7	96,9
Kraków	73,8	72,9	73,6	63,3	103,6	103,5	90,7
Łódź	91,1	86,3	88,0	69,4	55,3	27,4	45,0
Poznań	75,6	121,3	105,3	56,1	42,2	37,5	83,1
Wrocław	139,8	102,7	47,0	33,0	86,5	85,3	88,8

Źródło: Ministerstwo Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania) oraz BDL GUS (www.stat.gov.pl) [26.10.2013].

porównywalnie do Wrocławia, ale jednak znacznie mniej niż Gdańsk. Za niepokojące zjawisko należy uznać obniżenie wydatków na cele inwestycyjne w 2012 roku o 1/3 w stosunku do 2011 roku, co związane było z obniżeniem możliwości inwestycyjnych Poznania (tab. 3).

W ostatnich latach realizacja nowych inwestycji przez gminy wiąże się z wykorzystaniem w coraz większym stopniu zwrotnych źródeł finansowania inwestycji. Miasta są najbardziej zadłużoną grupą spośród jednostek samorządowych¹² i w całym badanym okresie wszystkie zwiększały poziom zobowiązań. Analizowanie wiarygodności JST nie może być przeprowadzone bez zbadania jej zdolności do zaciągania zobowiązań – długów. Na podstawie uwarunkowań prawnych dopuszcza się większą ilość

¹² Vide: A. Standar: Analiza wskaźnikowa..., op. cit., s. 226–230.

Tabela 3. Wskaźniki charakteryzujące realizację inwestycji

Miasto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca							
Gdańsk	524,6	847,5	896,0	892,5	1 151,7	1 870,7	2 466,0
Kraków	587,4	976,8	825,5	923,7	739,3	635,9	580,7
Łódź	546,2	637,3	730,0	922,8	570,1	523,7	707,9
Poznań	870,3	1 015,3	1 171,1	1 387,5	1 570,5	1 665,5	1 079,6
Wrocław	784,8	1 185,2	1 608,7	1 980,3	1 261,9	1 166,0	1 259,9
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem [%]							
Gdańsk	17,7	24,8	24,1	22,6	25,9	35,4	39,7
Kraków	20,4	24,6	19,8	20,7	16,7	15,0	13,1
Łódź	19,6	24,6	22,7	26,0	16,0	13,4	16,0
Poznań	28,4	29,1	29,2	28,4	29,6	30,9	20,8
Wrocław	24,1	29,8	33,8	36,3	25,9	24,2	24,5

Źródło: Ministerstwo Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorządow/opracowania) oraz BDL GUS (www.stat.gov.pl) [26.10.2013].

wydatków niż zaplanowano wcześniej w dochodach budżetowych. Źródłami pozyskiwania środków są takie instrumenty, jak: pożyczki, kredyty bankowe, papiery dłużne, obligacje oraz inne zobowiązania, które są wymagalne lub niewymagalne, a przepisy prawa kwalifikują te instrumenty do długu¹³. Aby sprawdzić, czy dana jednostka samorządowa przyjęła odpowiednią politykę zadłużania się należy wyliczyć wskaźniki, które zostały zawarte w tabeli 4.

Największy wzrost zadłużenia odnotowano w przypadku najbardziej proinwestycyjnych miast – Wrocławia i Gdańska, a najmniejszy w przypadku Krakowa, gdzie przez cały okres badania poziom był już i tak wysoki. Po odliczeniu zobowiązań związanych z projektami unijnymi, poziom zadłużenia jest niższy i nie przekracza już ustawowego limitu 60%¹⁴. Należy zauważyć, że większe rozbieżności pomiędzy wskaźnikami z uwzględnieniem zadłużenia unijnego i bez wystąpiły dopiero po 2010 roku, a największe w 2011 roku w przypadku Poznania i Gdańska (różnice odpowiednio o 13 i 10 pkt. proc.). Oznacza to, że realizacja projektów unijnych przez te JST przyczyniła się istotnie do wzrostu zadłużenia (tab. 4). Należy jednak podkreślić, że faktyczne zadłużenie gmin jest znacznie wyższe. Jak wykazały badania Instytutu Kościuszki¹⁵, spółki będące w posiadaniu miast generują znaczną część zadłużenia. Taka sytuacja zachodzi szczególnie w przypadku Poznania, gdzie rzeczywiste zadłużenie jest blisko 2-krotnie wyższe, oraz Łodzi – 75%.

Wzrastający poziom zadłużenia wiąże się ze wzrastającymi kosztami jego obsługi. Jednak obciążenie dochodów ogółem obsługą zadłużenia nie powinno przekroczyć usta-

¹³ Dylewski M., Filipiak B., Gorzałczyńska-Koczkodaj M.: Metody analityczne..., op. cit.

¹⁴ Art. 170 ustawy o finansach publicznych z 2005 roku (Dz.U. z 2005 r. nr 249, poz. 2104).

¹⁵ Monitoring zadłużenia miast wojewódzkich, Instytut Kościuszki, Kraków 2011.

Tabela 4. Wskaźniki „ustawowe” zobowiązań

Miasto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Udział zobowiązań ogółem w dochodach ogółem [%]							
Gdańsk	20,5	16,5	24,9	42,0	42,3	64,2	47,9
Kraków	53,9	50,4	54,9	62,7	59,2	64,0	59,4
Łódź	33,1	32,3	34,5	41,4	52,1	58,3	60,6
Poznań	36,5	27,0	21,2	32,9	48,1	71,8	67,3
Wrocław	22,1	15,5	36,1	66,9	60,7	62,6	63,5
Udział zobowiązań bez zobowiązań na projekty unijne w dochodach ogółem [%]							
Gdańsk	18,8	14,5	24,2	42,0	42,3	54,2	47,9
Kraków	53,9	50,4	54,9	59,2	55,4	59,8	56,2
Łódź	33,1	32,3	34,5	41,4	52,1	58,3	57,6
Poznań	36,5	27,0	21,2	32,9	44,9	58,2	56,1
Wrocław	20,3	13,9	35,4	58,0	51,3	57,9	57,7
Obciążenie dochodów ogółem wydatkami na obsługę zadłużenia [%]							
Gdańsk	8,0	10,2	6,3	3,6	12,2	14,2	5,4
Kraków	9,1	8,4	9,0	12,4	11,6	14,9	15,8
Łódź	6,6	5,6	6,0	6,1	8,6	14,9	15,1
Poznań	5,7	9,4	7,0	5,4	7,5	9,4	9,6
Wrocław	6,5	5,2	4,4	7,2	13,8	11,0	9,0
Obciążenie dochodów ogółem na obsługę zadłużenia bez rat kapitałowych na projekty unijne [%]							
Gdańsk	6,2	5,4	4,3	2,9	12,2	14,2	5,4
Kraków	9,1	8,4	9,0	12,4	11,6	14,6	14,1
Łódź	6,6	5,6	6,0	6,1	8,6	14,9	15,1
Poznań	5,7	9,4	7,0	5,4	7,5	9,4	9,6
Wrocław	6,2	5,1	4,4	7,1	13,0	10,9	8,3

Źródło: Ministerstwo Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania) oraz BDL GUS (www.stat.gov.pl) [26.10.2013].

wowego 15% limitu¹⁶. Zbliżony poziom analizowanego wskaźnika do maksymalnego dopuszczalnego poziomu odnotowano dopiero w latach 2011–2012, przy czym najwyższy cechuje Łódź (w 2012 roku przekracza nawet 15%) i Kraków. Sytuacja Poznania pod tym względem jest w miarę stabilna, a poziom wskaźnika sięga 2/3 ustawowego limitu. Realizacja projektów unijnych nie przełożyła się więc na nadmierny wzrost obsługi zadłużenia, o czym świadczy zarówno wartość wskaźnika obliczonego z uwzględnieniem rat kapitałowych na projekty unijne, jak i bez nich (tab. 4). Należy jednak zauważyć, że znacznego wzrostu wydatków związanych z obsługą zadłużenia należy spodziewać się

¹⁶ Art. 169 Ustawy o finansach publicznych z 2005 roku (Dz.U. z 2005 r. nr 249, poz. 2104).

Tabela 5. Wskaźniki charakteryzujące zdolność do obsługi długu

Miasto	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Obciążenie dochodów własnych wydatkami na obsługę zadłużenia [%]							
Gdańsk	10,8	13,4	8,5	5,2	17,7	21,0	10,8
Kraków	13,3	11,5	12,6	17,8	18,3	21,7	22,9
Łódź	9,7	8,1	8,8	9,7	13,0	21,7	22,6
Poznań	8,1	12,5	9,4	7,4	10,5	13,3	14,1
Wrocław	8,2	6,4	5,6	9,4	18,6	14,9	12,6
Udział zobowiązań wymagalnych w zobowiązaniach ogółem [%]							
Gdańsk	0,0	0,0	0,0	0,8	0,6	0,0	0,0
Kraków	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0
Łódź	0,3	0,1	0,0	0,0	1,0	0,9	0,4
Poznań	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Wrocław	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Źródło: Ministerstwo Finansów (www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania) oraz BDL GUS (www.stat.gov.pl) [26.10.2013].

dopiero w najbliższym czasie, gdyż w ostatnich kilku latach zadłużenie badanych miast (z wyjątkiem Krakowa) gwałtownie wzrosło.

Wskaźnik obciążenia dochodów własnych wydatkami na obsługę zadłużenia wskazuje na możliwość wystąpienia niewypłacalności¹⁷. Poziom wskaźnika wzrósł dla wszystkich badanych jednostek, co oznacza wzrost ryzyka niewypłacalności. Dla Łodzi i Krakowa ten poziom w 2012 był najwyższy (blisko 2-krotnie od pozostałych miast) z uwagi na największą dynamikę od 2006 roku. Jednak możliwość wystąpienia wspomnianego ryzyka ocenić można jako niską. Dodatkowo, we wspomnianych miastach oraz Gdańsku, jednak tylko w pojedynczych latach, nieterminowo spłacano zobowiązania. Zdolność Poznania do obsługi długu na tle badanych miast jest korzystna. Władze nie mają problemu z terminową jego spłatą, bo nie występuje ryzyko nadmiernego zadłużenia się (tab. 5).

Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, że miasto Poznań na tle największych miast Polski zalicza się do gmin bogatych. Świadczy o tym wysoki poziom nieustannie wzrastających dochodów i wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Szeroki zakres wydatków inwestycyjnych spowodował, że w ostatnich latach badanego okresu wzrastały również wydatki majątkowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Relacja wydatków majątkowych do dochodów ogółem potwierdza dużą innowacyjność Poznania.

Budżet miasta był racjonalnie realizowany, aby zapewnić nie tylko wykonanie zadań podstawowych i najważniejszych z punktu widzenia mieszkańców, ale także innych

¹⁷ Wskaźniki do oceny..., op. cit., s. 12.

przedsięwzięć, które wpływają na atrakcyjność, a w konsekwencji na zwiększanie dochodów własnych. Największe wydatki inwestycyjne skierowane były na działania w zakresie transportu i łączności, gospodarki komunalnej, mieszkaniowej i ochrony środowiska oraz ochrony zdrowia, kultury fizycznej i oświaty. Aktywność władz pozwala na zdobywanie coraz większych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych. Miasto Poznań korzysta więc z dobrodziejstwa decentralizacji oraz integracji z Unią Europejską, aby wpłynąć w ten sposób na zwiększenie budżetu.

W analizowanym okresie zaobserwowano znaczącą przewagę grupy dochodów własnych nad pozostałymi składnikami dochodów całkowitych, co wskazuje na dużą gospodarność Poznania oraz niezależność od zewnętrznych źródeł finansowania. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej poświadcza, że miasto generowało około 2/3 dochodów budżetowych, co potwierdza brak dużego uzależnienia od sytuacji budżetu państwa i koniunktury na rynku gospodarczym kraju.

W badanym okresie wydatki majątkowe wzrosły ponad 3-krotnie. Ma to bardzo pozytywne znaczenie, gdyż świadczy o rozwoju i powiększaniu przedsięwzięć inwestycyjnych mających na celu poprawę warunków życia mieszkańców Poznania oraz promocję jego wizerunku w kraju i zagranicą. Bardzo istotne jest także to, że wskaźnik zadłużenia przyjmował wartości w granicach ustawowych, w całym badanym okresie. Jego poziom świadczy o bezpiecznej i stabilnej wysokości zadłużenia miasta oraz o możliwości zagospodarowania rezerw umożliwiających rozwój procesu inwestycyjnego w następnych latach. Z kolei na podstawie analizy wskaźników samodzielności wydatkowej można stwierdzić, że miasto Poznań charakteryzowało się dużą samodzielnością i niezależnością decyzji o wydatkowaniu środków uzyskanych z wpływów.

Literatura

- Bank Danych Lokalnych GUS, <http://www.stat.gov.pl> [26.10.2013].
- Dylewski M., Filipiak B., Gorzałczyńska-Koczkodaj M.: Analiza finansowa w jednostkach samorządu terytorialnego, MUNICIPIUM, Warszawa 2004.
- Dylewski M., Filipiak B., Gorzałczyńska-Koczkodaj M.: Metody analityczne w działalności jednostek podsektora samorządowego, Difin, Warszawa 2010.
- Filipiak B.: Finanse publiczne. Podstawy teoretyczne i praktyczne zastosowania, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008.
- Filipiak B. (red.): Metodyka kompleksowej oceny gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego, Difin, Warszawa 2009.
- Ministerstwo Finansów, <http://www.finanse.mf.gov.pl/budzet-panstwa/finanse-samorzadow/opracowania> [26.10.2013].
- Misiąg W.: Budżetowe skutki kryzysu światowego systemu finansowego, <http://www.e-finanse.com>, nr 3/2009 [12.04.2013].
- Monitoring zadłużenia miast wojewódzkich, Instytut Kościuszki, Kraków 2011.
- Standar A.: Analiza wskaźnikowa sytuacji finansowej gmin województwa wielkopolskiego, JARD, Zeszyt 2013, 1(27).
- Ustawa o finansach publicznych z 2005 roku (Dz.U. z 2005 r. nr 249, poz. 2104).
- Ustawa o finansach publicznych z 2009 roku (Dz.U. z 2009 r. nr 157, poz. 1240).
- Wiśniewski M.: Ocena zdolności kredytowej gminy, Difin, Warszawa 2011.
- Wskaźniki do oceny sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2009–2011, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2011.

Analysis of the financial position of chosen voivodeship cities in Poland

Summary: The aim of the study was to present the financial situation of Poznań against chosen voivodeship cities in Poland. The basic method used in the paper were the elements of financial analysis of local government (indicators characterizing the potential income and financial independence, the ability of investment implementation and the repayment of liabilities, investments, statutory liability limits and ability of debt servicing). The research was concluded in the years 2006–2012. The study was shown that the city of Poznań is one of the richest against other major Polish cities. The ratio of capital expenditures to the total revenue confirms the high innovativeness of the city of city of Poznań. The capital of Wielkopolska is characterized by a good money management and independence of external sources of funding.

Keywords: financial analysis, voivodeship cities of Poland, Poznań, local development